

Statsråd Solveig Horne
Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Vår fil: B13-026LA
Vårt arkiv: 401
Saksbehandler: Liv Arum

Oslo, 25. november 2013

FFOs hovedkrav til Statsbudsjettet for 2015

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) oversender med dette våre hovedkrav til statsbudsjettet for 2015. Vi viser til vår avtale med regjeringen og ber om at kravene danner utgangspunkt for møtet i Kontaktutvalget som vi håper vil bli avholdt før jul.

I sin politiske plattform varsler Regjeringen flere større utredninger og gjennomganger av ordninger på områder som er vesentlige for funksjonshemmedes hverdag og livssituasjon. Dette er utgangspunktet for FFO når vi setter søkelys på fire områder og formulerer noen hovedkrav til statsbudsjettet for 2015.

- FFO ber regjeringen sikre levekårene og tjenestetilbudet til familier som har store omsorgsoppgaver for barn og unge med funksjonshemninger eller kroniske sykdommer.
- FFO ber regjeringen sørge for at funksjonshemmede og kronisk syke får et godt tilbud om habilitering og rehabilitering utfra individuelle behov.
- FFO ber regjeringen øke innsatsen for å få flere funksjonshemmede i arbeid.
- FFO ber regjeringen sikre at mennesker med funksjonshemning har tilgang til boliger og i større grad kan velge hvor de vil bo.

Nær en femtedel av den norske befolkningen lever med funksjonshemning eller kronisk sykdom i hele eller deler av livsløpet. Mange av dem har grunnleggende behov som ikke blir møtt, samtidig som de møter hindringer for å kunne delta på ulike samfunnsområder.

Flere konkrete krav fra FFO

FFO er Norges største og eldste paraplyorganisasjon for organisasjoner av funksjonshemmede. Til sammen har våre 75 organisasjoner over 335.000 medlemmer. Det å leve med en funksjonshemning eller en kronisk sykdom berører mange av livets forhold.

FFOs arbeidsområde er derfor omfattende og vi adresserer flere fagdepartement med detaljerte krav på de ulike politikkområdene. Våre detaljerte krav til budsjettet for 2015 oversender vi til de respektive departementene i midten av januar 2014. Disse kravene følges opp med møter med politisk ledelse i de respektive departementene. FFOs krav til de årlige statsbudsjettene er en god illustrasjon på hvordan det er å leve med funksjonshemning eller kronisk sykdom i det norske samfunnet i dag.

Levekårene til familier med funksjonshemmede barn og unge

FFOs krav:

- FFO ber regjeringen om å sikre levekårene og tjenestetilbudet til familier med store omsorgsoppgaver.
- FFO ber regjeringen om å la forslaget til Kaasautvalget rundt omsorgslønn og hjelpestønad ligge, og i stedet komme med tiltak som gir reell støtte til pårørende.

Å få et funksjonshemmet barn innebærer for noen foreldre omfattende omsorgsoppgaver. Ved alvorlige tilstander vil det gjelde også etter at barnet fyller 18 år. Det er ikke uvanlig at situasjonen får konsekvenser for foreldrenes yrkesaktivitet. Ulike økonomiske støtteordninger skal bidra til å sikre disse familienes levekårssituasjon.

Det er store variasjoner mellom kommunene i hvilke tjenester og ordninger som tilbys, og i hvilket omfang. Det kan gjelde tilbudet om habilitering og rehabilitering, oppfølging fra koordinerende enhet eller koordinator i kommunen, individuell plan, avlastning og tilrettelagt tilbud i barnehage, skole og fritid.

Det vanlige i Norge er at foreldre tar ansvar for egne barn, også når det oppstår situasjoner med alvorlig sykdom eller barnet er funksjonshemmet. FFO jobber for at disse familiene skal få gode og forutsigbare tilbud. Dessverre er verken tilbudet eller oppfølgingen generelt sett godt nok¹. Mange familier sliter med å få helhetlige og godt koordinerte tjenester fra kommunen.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne Barn med nedsatt funksjonsevne

«1. Partene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne kan nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på lik linje med andre barn.

(Artikkel 7)

Økonomiske støtteordninger er en viktig støtte til disse familiene. For å sikre en rett til slike ytelser og likhet uavhengig av hvor en bor i landet, må ordningene være rettighetsbaserte og forankret i lov om folketrygd. Pleiepengar og hjelpestønad er svært viktige ordninger innenfor folketrygden i dag. Pleiepengeordningen er imidlertid begrenset til ustabile faser, og FFO mener ordningen må utvides til også å gjelde alvorlig varig sykdom. Vi har også anbefalt at omsorgslønn tas inn i folketrygden, for å sikre lik rett også til denne ytelsen.

FFO har registrert at det fra 2014 skal igangsettes et pårørendeprogram, der tilbud om avlastning til pårørende er et av tiltakene. Det er viktig at familier med funksjonshemmede barn får særskilt oppmerksomhet i dette programmet, og tilbys forsvarlig avlastning tilpasset det enkelte barns behov. Hjelpeapparatet må samarbeide for å få til bedre koordinerte tjenester rundt familiene. Når barnet blir voksent, må kommunen sørge for at barnet får et godt tjenestetilbud i en egnet bolig, slik at det blir mulig å flytte ut fra foreldrehjemmet.

¹ Else McClimans (2013): Utviklingen av funksjonshemmedes rettssituasjon de siste 10 år.

FFO ber regjeringen om å sikre levekårene og tjenestetilbudet til familier med store omsorgsoppgaver for barn og unge som lever med funksjonshemming eller kronisk sykdom i tråd med våre anbefalinger, og i samarbeid med brukerorganisasjoner og pårørende.

FN-konvensjonen om barns rettigheter

Partene anerkjenner at barn med funksjonshemninger har rett til særlig omsorg og sikre at barns omsorgspersoner får den hjelp som er rimelig i forhold til barnets tilstand og foreldrenes eller andre omsorgspersoners situasjon. Funksjonshemmede barn må motta undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter på en måte som best mulig fremmer barnets sosiale integrering og personlige utvikling, herunder dets kulturelle og åndelige utvikling.

(Artikkel 23, utdrag)

NOU 2011:17 'Når sant skal sies om pårørendeomsorg – Fra usynlig til verdsatt og inkludert'

Regjeringen sier i sin plattform at den vil reformere ordningene med omsorgslønn og pleiepenger for foreldre med syke og funksjonshemmede barn som oppfølging av NOU 2011:17, det såkalte Kaasa-utvalget sin innstilling. Utvalgets uttalte intensjon var å ivareta familier med barn med stort omsorgsbehov, og tilrettelegge for økt mulighet for å kombinere lønnet arbeid med omsorgsoppgaver hjemme.

FFO var sterkt kritisk til Kaasautvalgets utredning da den ble lagt frem og reaksjonene fra pårørende var svært sterke. Utredningen er svak på forståelsen av og beskrivelsene av det pårørendearbeidet foreldre med store omsorgsoppgaver utfører, og deres omsorgssituasjon beskrives meget overfladisk. I vår uttalelse advarte FFO mot å følge utvalgets forslag fordi det ikke vil bedre disse familienes situasjon eller bidra til at flere klarer å jobbe ved siden av omsorgsoppgavet. FFO mener at flere av anbefalingene vil få alvorlige konsekvenser for pårørende til funksjonshemmede og kronisk syke barn, og for deres barn.

FFO er positive til en styrking av pleiepengeordningen og vi har lenge bedt om at den må utvides til å gjelde varig sykdom. Å gi omsorgspersoner bedre permisjonsrettigheter i arbeidsmiljøloven er også bra. Men etter FFOs oppfatning bryter flere av de øvrige forslagene i utredningen men intensjonen for arbeidet. FFO vil advare mot konsekvensene av en omlegging av hjelpestøtaden og omsorgslønnsordningen, hvis det skal skje slik Kaasautvalget foreslår.

FFO mener at forslagene fra Kaasautvalget vil føre til at omsorgsarbeid som utføres i hjemmet ikke vil bli verdsatt og kompensert på samme måte som tidligere. For noen vil også forslagene fra utvalget føre til at de må trappe ned arbeid utenfor hjemmet, og mange vil presses ut av arbeidslivet. FFO mener også at utvalget overvurderer kommunens muligheter til å tilby nødvendige tjenester til disse familiene.

FFO ber derfor regjeringen om å legge forslagene fra Kaasautvalget til side. Vi ber i stedet regjeringen om at pårørendeprogrammet adresserer utfordringene i familier med omfattende omsorgsoppgaver for barn, unge og voksne, slik at det kan utvikles løsninger både økonomisk og praktisk. FFO er også opptatt av at det utarbeides konsekvensanalyser i forhold til de forslagene som legges frem, analyser som tar hensyn til ulike forhold rundt disse familier. FFO forutsettes også at dette arbeidet vil skje i nært samarbeid med brukerorganisasjoner og pårørende.

Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering

FFOs krav

- FFO ber om at det legges frem en opptappingsplan for kapasitet, kvalitet og kompetanse innen habilitering og rehabilitering, med spesielt fokus på kommunene.

Satsing på habilitering og rehabilitering er nødvendig for å lykkes med samhandlingsreformen

God habilitering og rehabilitering for funksjonshemmede og kronisk syke er en nødvendig investering i den enkeltes mulighet til mestring i hverdagen, bedre helse og livskvalitet. God forebygging gir færre syke og rask innsats ved sykdom og skade gir færre langtidssyke. Habilitering og rehabilitering er god samfunnsøkonomi fordi den enkeltes funksjonsnivå blir bedre og negativ helseutvikling kan unngås. Resultatet er at flere kan mestre egen hverdag, flere kan stå i jobb og om vi oppnår gode resultater vil det spares ressurser i trygdevesen og helsevesen. Rask tilgang til gode rehabiliteringstjenester er også anerkjent som en menneskerett i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne artikkel 26.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne Habilitering og rehabilitering

*«1. Partene skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak, herunder gjennom likemannsarbeid, slik at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan oppnå og beholde størst mulig selvstendighet, utnytte sitt fysiske, mentale, sosiale og yrkesmessige potensial fullt ut, og oppnå full inkludering og deltakelse på alle livets områder. For det formål skal partene opprette, styrke og videreutvikle brede habiliterings- og rehabiliteringstjenester og -programmer, særlig på områdene helse, sysselsetting, utdanning og sosiale tjenester, på en slik måte at disse tjenester og programmer:
- begynner på et så tidlig stadium som mulig, og er basert på en tverrfaglig vurdering av den enkeltes behov og ressurser...»*

(Artikkel 26, utdrag)

Kommunene har et særskilt ansvar på rehabiliteringsområdet og har hatt det lenge. Med samhandlingsreformen har kommunene fått et tydeligere ansvar for oppfølging av pasienter og presset på helsetjenestene er økende. Habilitering og rehabilitering er et særlig satsingsområde i Samhandlingsreformen, men kommunene har så langt ikke vært satt i stand til å følge opp sitt ansvar på dette området. FFO frykter at dette kan innebære at funksjonshemmede og kronisk syke ikke vil ivaretas i samhandlingsreformen.

Det er utfordrende for kommunene å følge opp pasienter som trenger opptrening etter sykehusopphold samtidig som de skal ivareta kronisk syke og funksjonshemmede med behov for planlagte og koordinerte tjenester innen habilitering og rehabilitering, slik de er lovpålagt å gjøre. FFO har dokumentasjon på at det er store forskjeller på tilbudet avhengig av i hvilken kommune du bor.² Retten til habilitering og rehabilitering og kommunens plikt til å gi slike tjenester brytes i norske kommuner hver dag over hele landet. Det har store konsekvenser for den enkelte og for samfunnet.

² Else Leona McClimans: Utviklingen av funksjonshemmedes rettssituasjon de siste 10 år – hvor står vi foran Stortingsvalget 2013?, 2013

Det satses i dag tungt på hverdagsrehabilitering. Det er opptrening og tiltak for eldre som gjør at de kan fungere bedre lenger, og bo i egen bolig lenger. Dette er gode og nødvendige innsatser for de det gjelder. Generelt i kommunene skjer denne satsingen uten at det settes inn ekstra ressurser. FFO mener fokuset på hverdagsrehabilitering rammer oppbyggingen av et systematisk habiliterings- og rehabiliteringstilbud til kronisk syke og funksjonshemmede. Et ensidig fokus på hverdagsrehabilitering for eldre kan få store konsekvenser for folk som lever med funksjonshemming eller kronisk sykdom som trenger rehabilitering. FFO mener at denne situasjonen på sikt vil føre til økt press på ressurser i helse- og omsorgssektoren ra våre brukergrupper.

Opptappingsplan for kapasitet, kvalitet og kompetanse

Det er politisk enighet om at det trengs et løft på habiliterings- og rehabiliteringsfeltet. FFO er glad for at Solbergregjeringen i sin plattform går inn for en opptappingsplan på området. Vi ser utfordringer både når det gjelder kapasitet i tjenesten, kvalitet i behandlingen og den faglige kompetansen på området. Dette gjelder spesielt i kommunene. En opptappingsplan må derfor ikke bare handle om økonomisk styrking av området, men også inneholde tiltak som styrker både kvaliteten og kompetansen på området.

På denne bakgrunn ber FFO regjeringen om å komme med en forpliktende opptappingsplan for habilitering og rehabilitering, med spesielt fokus på kommunene. Planen må inneholde tiltak for økning av kapasitet, kvalitet og kompetanse og det må bevilges tilstrekkelig med midler slik at opptappingsplanen kan realiseres.

FFO diskuterer gjerne innholdet i en slik plan nærmere med regjeringen. Målet må være å få på plass riktige tiltak på riktig nivå til rett tid. Sentrale stikkord er fritt rehabiliteringsvalg, fungerende koordinerende enheter, kommunikasjon mellom forvaltningsnivåene, individuelle planer, kvalitetskrav og indikatorer, nok og riktig fagpersonell og bevilgninger til pilotprosjekter for å utvikle gode modeller i kommunene.

Økt innsats for å få flere funksjonshemmede i arbeid

FFOs krav

- FFO ber om at Jobbstrategi for funksjonshemmede videreføres og styrkes i 2015, og at målgruppen i Jobbstrategien utvides til å gjelde arbeidssøkere også over 30 år.
- FFO ber regjeringen styrke NAVs innsats for å få flere funksjonshemmede i arbeid.
- FFO ber regjeringen bidra til at betydningen av å få flere funksjonshemmede i arbeidslivet forankres hos arbeidslivets parter.

Regjeringen har valgt å trekke tilbake stortingsmelding nr. 46 'Flere i arbeid'³. Denne meldingen var etterspurt av de ulike aktørene i feltet og den ble positivt tatt imot både av organisasjonene og av partene i arbeidslivet.

FFO oppfordrer derfor regjeringen om å legge frem en egen stortingsmelding raskt og at meldingen svarer opp det regjeringen mener mangler. FFO mener det er viktig for arbeidet at

³ Meld.St.46 (2012-2013) Flere i arbeid

det nå ikke skapes en stor usikkerhet om hvordan innsatsene for å få flere i arbeid vil bli tatt videre.

Jobbstrategien for funksjonshemmede

FFO har store forventninger til effekten av Jobbstrategien, og evalueringen som er varslet i slutten av 2013 vil forhåpentligvis gi et godt grunnlag for videre innretning av strategien. FFO mener det er et riktig grep å ha en sysselsettingsstrategi som rammeverk i en styrket innsats for at flere funksjonshemmede skal komme i jobb. Det er viktig at dette arbeidet blir gjort på en målrettet og planmessig måte. FFO forventer derfor at Solberg-regjeringen viderefører Jobbstrategien for funksjonshemmede i 2015, og at innsatsene i strategien styrkes blant annet ved å utvide målgruppen til å omfatte folk over 30 år.

Mange funksjonshemmede strever med å komme i arbeid, selv om de ikke har nedsatt arbeidsevne. Spesielt er overgangen fra utdanning til arbeidsliv krevende og grunnen er at mange mangler arbeidserfaring, som andre har hatt f.eks gjennom sommerjobber. Noen kan trenge støtte til tilrettelegging, noen trenger tilpasset transport til arbeidsplassen, mange trenger tilrettelegging på arbeidsplassen eller arbeidssituasjonen. Behovene er ulike, men det finnes gode muligheter for de aller fleste. Derfor må det strategiske arbeidet inkludere alle funksjonshemmede uansett hvilket problem som skal løses.

NAVs innsats for å få flere funksjonshemmede i arbeid

Staten har et hovedansvar og en nøkkelrolle for å bidra til at de som står utenfor arbeidslivet kommer i jobb. NAVs innsats må imidlertid være bedre på oppfølging overfor mennesker på arbeidsavklaringspenger (AAP). Dette må også innebære at NAV tar et større ansvar for å gi arbeidsrettet bistand til personer med gradert uføretrygd.

FFO mener NAV må bygge opp kompetanse på arbeidsformidling av funksjonshemmede arbeidssøkere som et spesialfelt. Funksjonshemmede som ikke mottar midlertidig helserelaterte ytelser eller har redusert arbeidsevne, strever også med å komme i arbeid. Denne gruppen kan ha nytte av god arbeidsformidling fra NAV sin side. I hvilken grad den enkelte kan gjøre en jobb er avhengig av det individuelle utgangspunktet og i hvilken grad arbeidssituasjonen eller arbeidsoppgavene er tilpasset den enkelte. Å få flere i arbeid krever en tett dialog mellom NAV og arbeidslivet. Kunnskap om det lokale arbeidslivet er derfor en forutsetning for å finne rett arbeidstaker til en passende jobb og få til god tilrettelegging både av arbeidet og arbeidsplassen. Derfor må samspillet mellom NAV og arbeidslivet bli bedre.

Det er en utfordring å promotere funksjonshemmede arbeidssøkeres arbeidskraft og kompetanse, når de i utgangspunktet snakkes ned gjennom de begrepene som brukes. Mange arbeidssøkere som lever med en funksjonshemming eller kronisk sykdom er ikke først og fremst personer med «nedsatt funksjonsevne» eller «nedsatt arbeidsevne», men folk med muligheter, på linje med alle andre.

NAV må også markedsføre tydeligere overfor arbeidsgivere at de kan bistå med veiledning og oppfølging. Å gi arbeidsgiver og arbeidssøker trygghet og veiledning på hvordan man i fellesskap skal få til en god arbeidssituasjon er helt avgjørende for at arbeidsgivere skal ta sjansen. FFO mener at blant annet tilretteleggingsgarantien er et godt egnet virkemiddel i disse situasjonene. Men ordningen må bli bedre kjent både i NAV og i arbeidslivet slik at den tas i bruk i av flere.

Målene om flere funksjonshemmede i arbeid må forplikte arbeidslivets parter

Det er viktig at staten tar et ansvar for å motivere arbeidsgiverne til å se mulighetene i å ansette flere funksjonshemmede arbeidstakere. Gjennom et godt virkemiddelapparat og ulike støtteordninger for arbeidstakere og arbeidsgivere er det mulig å finne gode løsninger for mange fler enn i dag. Arbeidsgivere har dessuten i tillegg forpliktelser gjennom aktivitets- og

rapporteringsplikten og tilretteleggingsplikten. I dette arbeider er FFO opptatt av at IA-avtalen tydelig forplikter arbeidslivets parter.

FFO ønsker ikke å svekke arbeidstakers rettigheter gjennom en oppmykning av arbeidsmiljøloven når det gjelder f eks midlertidige ansettelser. Mange funksjonshemmede trenger fleksibilitet i sin arbeidssituasjon, men det må ikke gå på bekostning av den enkelte arbeidstakers rettigheter. Det er dessuten ikke dokumentert at midlertidige stillinger bidrar til at flere funksjonshemmede kommer i arbeid.

De fleste av oss trenger stabilitet og trygghet med tanke på jobb og egen inntektssituasjon. Det gjelder også for funksjonshemmede arbeidssøkere, og også for arbeidssøkere som ønsker å finne løsninger på hvordan de kan kombinere arbeid med trygd. Når folk skal prøve seg i arbeidslivet er det vesentlig at det skjer innenfor planlagte rammer der arbeidsgiver og arbeidstaker får veiledning underveis og der målet er varig arbeid.

For å få flere funksjonshemmede i arbeid mener FFO det må planlagte innsatser til, som er tilpasset den enkelte, samtidig som arbeidsgiver kan være trygg på å få bistand og hjelp. Planlagte løp med tydelighet på hva målet skal være, er nødvendig for å lykkes med å gi folk varig arbeid. Å få flere funksjonshemmede i jobb, vil det norske samfunnet tjene på.

Universell utforming av boliger

FFOs krav:

- FFO ber regjeringen opprettholde kravene til universell utforming av boliger i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven.

Flere universelt utformede boliger og bygg er et hovedmål i bolig- og bygningspolitikken og en forutsetning for at Norge skal bli universelt utformet innen 2025.

Etter at de nye kravene til universell utforming av bygg trådte i kraft⁴, diskuteres det å lempe på kravene om universell utforming av mindre leiligheter. Det er bra at kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner så tydelig har sagt at det ikke er aktuelt å fire på kravene om universell utforming⁵. Samtidig sier regjeringen i sin plattform at den vil forenkle plan- og bygningsloven med forskrifter. FFO er opptatt at forenklingsarbeidet ikke må gå på bekostning av kravene om universell utforming.

Bare 10 prosent av boligmassen er i dag tilgjengelig for rullestolbrukere⁶, og behovet for flere tilgjengelige boliger er stort og økende. For å sikre en positiv utvikling må kravene opprettholdes, og FFO mener det ikke skal åpnes for flere unntak fra gitte krav eller åpnes for utvidede dispensasjoner.

Å arbeide for å få et mer inkluderende og åpent samfunn gjennom universell utforming vil ha en gunstig samfunnsøkonomisk effekt. Mange kan mestre sin egen hverdag i egen bolig lenger, noe som er viktig for trivsel og livskvalitet. Behovet for omsorgstjenester kan også bli mindre og færre vil ha behov for sykehjemsplasser og omsorgsboliger.

⁴ FOR 2010-03-26 nr 489: Forskrift om tekniske krav til byggverk, ikrafttredelse 1. juli 2010

⁵ Dagsnytt 28.10.2013.

⁶ Folke- og bolig tellingen i 2011.

FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne Tilgjengelighet

"1. For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, skal partene treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne på lik linje med andre får tilgang til det fysiske miljøet (...) herunder bygninger (...), boliger".

(Artikkel 9)

FFO ber derfor regjeringen om å opprettholde kravene til universell utforming i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven.

Bolig for alle

FFOs krav:

- Funksjonshemmede og kronisk syke må i større grad bli en målgruppe for kommunale tiltak og ordninger på det boligsosiale området.
- Kommunene må få økt plikt til å skaffe varige og egnede boliger, og det må innføres en individuell rett til en god og egnet bolig. Retten må også gjelde tjenester i boligen.

Funksjonshemmede og kronisk syke har store utfordringer i boligmarkedet. Det gjelder muligheten til å eie egen bolig, få tilgang til gode leieboliger, få del i støtteordninger for vanskeligstilte i boligmarkedet, samt å få tjenester i egen boligen. Det er i dag i for stor grad kommunene som bestemmer hvor den enkelte skal kunne motta omsorgstjenester ved at de legger sine tilbud til institusjonslignende bokollektiv. Retten til å velge hvor man vil bo blir da ikke reell. Det er derfor en utfordring å leie eller kjøpe bolig fordi den enkelte ikke kan være sikker på om man får tilbud om nødvendige tjenester i den boligen man kjøper eller leier.⁷

FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet

«Konvensjonspartene erkjenner at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli fullt inkludert og delta i samfunnet, blant annet ved å sikre:

- a) at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform,*
- b) at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til ulike støttetjenester i eget hjem og i særskilte boformer, samt annen samfunnservice, herunder den personlige bistand som er nødvendig for å kunne bo og være inkludert i samfunnet og for å hindre isolasjon eller segregering...»*

(Artikkel 19)

Funksjonshemmede og kronisk syke må bli en tydeligere prioritert målgruppe for kommunale tiltak og ordninger. Muligheten til å eie må styrkes, og kommunen må tilby flere tilgjengelige utleieboliger. FFO er glad for at startlån i større grad er tenkt rettet mot husholdninger med lave, men stabile inntekter. Uføretrygd bør kvalifisere til å få slike lån. Det er også bra at det åpnes for en nedbetalingstid på 50 år for enkelte låntakere, og det må i retningslinjene sikres

⁷ Else Leona McClimans: Utviklingen av funksjonshemmedes rettssituasjon de siste 10 år – hvor står vi foran Stortingsvalget 2013?, 2013

at unge uføre er inkludert i målgruppene for slike avtaler. Ordningen med etableringstilskudd må også utvides.

Bostøtten er en viktig ordning som reduserer vanskeligstiltes boutgifter, men FFO mener boutgiftstaket må heves i tråd med økningen i leieprisene og bostøtten må knyttes til en leieprisindeks. Når ny uføretrygdordning innføres fra 2015 vil uføretrygdens bruttoytelse øke. For at dette ikke skal ramme enkelte trygdemottakere må grenseverdiene for bostøtten endres. FFO er spesielt opptatt av at det ikke må ramme unge uføre. For at personer med uføretrygd ikke skal få dårligere levekår ved innføringen av de nye reglene, må grenseverdiene i bostøtteordningen justeres i tråd med endringene i uføretrygden. Det må skje i forbindelse med at de nye reglene iverksettes i 2015.

Boligtilpasningstilskudd er en god ordning. Hovedproblemet er at det er opp til den enkelte kommune om de ønsker å være en del av denne Husbankordningen. Det skaper store forskjeller for funksjonshemmede i Norge. FFO mener det må være obligatorisk for kommunene å tilby boligtilpasningstilskudd og at funksjonshemmede og familier med funksjonshemmede og kronisk syke barn må prioriteres ved at både inntekter og utgifter tas inn i behovsprøvingen.

Det er viktig å ha en oversikt over hvordan virkemidlene på det boligsosiale området i kommunene fungerer, både hver for seg og i sammenheng. Det er helt sentral kunnskap når en ny boligsosial strategi skal utformes. I dette spiller Husbanken en sentral rolle og FFO mener bankens rolle overfor kommunene må styrkes. I tillegg må kommunenes kompetanse heves på området, slik at de kan gi bedre veiledning til vanskeligstilte om de låne- og støtteordningene som finnes.

Individuell rett til bolig

FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne slår fast retten til bolig i artikkel 28. Norge er forpliktet til å gjennomføre konvensjonen, og FFO mener at det må få virkninger for den sosiale boligpolitikken. Kommunene må få økt plikt til å skaffe varige og egnede boliger, og det må innføres en individuell rett til en god og egnet bolig. I tillegg må retten også omfatte tjenester i boligen.

FFO tror at en sterkere plikt for kommunen, sammen med en individuell rett til bolig, er helt grunnleggende forutsetninger for å kunne utarbeide en virksom strategi for det boligsosiale området. Vi ser at kommunene i dag i for stor grad prioriterer bort det de ikke har en tydelig plikt til å gjøre. For å sikre at folk får det de trenger og det de etter loven har rett til, er det nødvendig å bruke lovhemling som virkemiddel. Hvis ikke vil dagens praksis bare videreføres og en ny boligsosial strategi vil få minimal betydning.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen/s
Leder

Liv Arum
generalsekretær

Kopi til:
Helse- og omsorgsdepartementet,
Arbeidsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Finansdepartementet
Justisdepartementet